

ПРОБЛЕМА УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗМАГАНЬ З ФЕХТУВАННЯ В УМОВАХ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ СПОРТУ

Ваулін Олександр

Львівський державний університет фізичної культури

Анотації:

Здійснено пошук проблемного поля у організації та проведенні змагань в умовах комерціалізації спорту. Визначено основні дослідження українських науковців та їх внесок у проблему необхідності внесення змін у змагання з легкої атлетики та гандболу, враховуючи умови комерціалізації спорту. Проаналізовано праці вчених присвячені сучасному стану та розвитку фехтування в Україні та світі.

Ключові слова:

фехтування, змагання, комерціалізація, організація.

Was analyzed problem field in competition organization with consideration of sport commercialization needs. Were identified main studies of Ukrainian scientists and their made contribution to the problem of needed changes in competition in athletics and handball including commercialization of sport conditions. The analysis of scientists devoted to the current state and development of fencing in Ukraine and abroad.

fencing, competition, commercialization, organization.

Осуществлен поиск проблемного поля в организации и проведении соревнований в условиях коммерциализации спорта. Определены основные исследования украинских ученых и их вклад в проблему необходимости внесения изменений в соревнования по легкой атлетике и гандболу, учитывая условия коммерциализации спорта. Проанализированы труды ученых, которые посвящены современному состоянию и развитию фехтования в Украине и мире.

фехтование, соревнования, коммерциализация, организация.

II. Науковий напрям

Постановка проблеми. Спортивні змагання в спорті є центральним елементом який визначає усю систему організації, методики та підготовки спортсменів для результативності змагальної діяльності. Без змагань неможливе саме існування спорту тому спорт може розглядатися як сфера знань та діяльність яка спрямована на функціонування та розвиток змагань [8, 11].

Спортивні змагання є своєрідною моделлю людських відносин, які реально існують у світі: боротьба, перемоги та поразки, спрямованість до постійного покращення, досягнення цілей, в тому числі і матеріальних [11].

Завдяки змаганням можна визначити ефективність організаційних та матеріально-технічних основ підготовки, системи відбору, кваліфікації тощо. Саме під час змагань у спортсменів та команд проявляється максимальний рівень своїх можливостей, який відповідає рівню їх підготовки, і саме на змаганнях встановлюються нові рекорди. Враховуючи вище сказане важливим є вдосконалення є вдосконалення змагань, в тому числі і їх організаційно-економічних аспектів.

Особливості змагальної діяльності у виді спорту багато в чому залежать від їх організаційних аспектів, так єдиноборства, складно координаційні види спорту, спортивні ігри, швидкісно-силові та циклічні види спорту матимуть свою особливу структуру змагань які дозволятимуть оцінити їх саме за цим показником та в подальшому їх вдосконалювати в певному напрямку.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Виконання дослідження планується згідно теми «Професійний спорт в освітньому та науковому просторі» плану науково-дослідної роботи ЛДУФК на 2016–2020 рр.

Мета дослідження: визначити проблемне поле організації та проведення змагань з фехтування в умовах комерціалізації спорту

Результати досліджень та їх обговорення. Еволюція спортивної діяльності вказує на удосконалення різних її компонентів. Важливими серед них є процеси комерціалізації, професіоналізації, глобалізації тощо [3, 8, 11]. Особливості цих процесів потрібно враховувати при розвитку окремих видів спорту на національному рівні і важливим для їх якісного розвитку є врахування тенденцій, які наявні для діяльності міжнародних суб'єктів спортивної діяльності.

Дослідження Зенкової А. М. [4, 5] щодо організації та проведення легкоатлетичних змагань в Україні визначили, що найбільших змін під впливом сучасних тенденцій, зокрема комерціалізації спорту, зазнають процеси, пов'язані з організацією та проведенням змагань. Сьогодні зміни організаційних підходів до проведення змагань є типовими для багатьох видів спорту.

У дослідженнях автора вперше було визначено особливості впливу комерціалізації на організацію та проведення легкоатлетичних змагань, систематизовано основні фактори (організаційні, фінансові, соціальні тощо), що впливають на ефективність організації та проведення змагань, розроблено практичні рекомендації щодо вдосконалення організаційних основ проведення змагань, доповнено дані щодо вдосконалення діяльності складових організації та проведення легкоатлетичних змагань [4].

Фахівцем було зазначено, що тенденції зближення спорту з бізнесом та зміни всесвітньої легкоатлетичної системи змагань відображаються на особливостях організації змагань, що проводяться окремими країнами. Було вказано, що змагання повинні охоплювати інтереси всіх категорій учасників. Організатори повинні вирішувати завдання, пов'язані з демонстрацією своїх можливостей, з точки зору організації змагань та створення умов для демонстрації спортсменами високих результатів. Як приклад змагань що розвиваються шляхом дотримання вищезазначених умов в Україні автором було зазначено турнір «Зірки жерди-

II. Науковий напрям

ни» де елементи комерційного підходу до організації турніру забезпечують можливість запрошення спортсменів найвищого рівня, ефективну роботу з глядачами, яскраві церемоніали, продуктивну роботу зі спонсорами та рекламодавцями, залучення ЗМІ до, під час та після турніру [3].

Багатьма дослідниками було зазначено, що рівень розвитку спорту в країні цілком залежить від якості організації та проведення змагань та їх популярності [7, 8].

Організаційні основи проведення змагань з легкої атлетики в сучасних умовах істотно змінилися під впливом процесів комерціалізації, професіоналізації, глобалізації та розширення міжнародного календаря [4].

Зенкова А.М. наголосила, що задля ефективної організації та проведення змагань з легкої атлетики у різних напрямках, слід враховувати їх особливості, обумовлені специфікою кожного напрямку, а саме: спрямованість змагань (результат, комерційна вигода, оздоровлення, соціальна адаптація); критерії ефективності (прибуток; рівень результатів; задоволення, отримане від змагань); зміна правил; пристосування регламентів змагань до вимог сучасного спорту та кількість легкоатлетичних дисциплін.

Рисами сучасних легкоатлетичних змагань, що розвиваються в умовах комерціалізації є необхідність відповідати вимогам ринку спортивних послуг, жорстка конкуренція з більш привабливими для глядачів видами спорту, прибутки отримані від якісно проведеної маркетингової програми змагань, та інші важливі аспекти, що склалися в умовах функціонування легкої атлетики як частини сучасного ринку спортивних послуг [5].

Важливим вкладом автора є визначення умов що впливають на організацію та проведення змагань у сучасній легкій атлетиці. Цими факторами є планування, фінансування, управління, законодавча база, матеріально-технічне та кадрове забезпечення, наукове забезпечення та маркетинг.

До етапів організації та проведення змагань віднесено наступні етапи: підготовка проекту; створення та функціонування організаційного комітету; визначення мети та розробка концепції змагань; формування розкладу та програми змагань; кадрове забезпечення; управління фінансовою складовою; проведення змагань та підведення підсумків.

Також автором було визначено категорії учасників змагань, це ЗМІ, спонсори, глядачі, спортсмени та організатори. І ще одним з завдань яке було розв'язано автором це визначення критеріїв економічної ефективності змагань, до них віднесено: конкуренція, непередбачуваність переможця; правильний вибір цільової аудиторії; стабільність календаря; вигідні час та місце проведення; оптимальна кількість стартів у сезоні [3, 4].

Павлюк І. С. [9, 10] було зазначено, що аналіз міжнародної практики дав змогу з'ясувати, що національна організаційно-управлінська структура гандболу у європейських країнах – це одна вертикально-інтегрована система підготовки, для якої характерна централізація, а також система змагань, що об'єднує олімпійський і професійний напрями. Професійні структури функціонують лише на національному рівні й формують самостійну систему змагань. Реорганізація СВД спричиняє і негативні зміни, насамперед, зміни ціннісних орієнтацій спортсменів і тренерів, відсутність програм розвитку гандболу в Україні, зменшення бюджетного фінансування, перехід висококваліфікованих спортсменів і тренерів до зарубіжних клубів, зниження рівня національного чемпіонату, а також невідповідність національної системи змагань світовим тенденціям розвитку (зменшення кількості дитячо-юнацьких змагань і відсутність комерційних стартів).

Отже, фахівцями було вивчено основні фактори, що впливають на ефективність організації та проведення змагань, які запропоновані на основі проведених дослідження щодо розвитку виду спорту та розробки концепцій їх подальшого розвитку. Наявна інформація щодо обґрунтуванні і розробки організаційно-методичних підходів, спрямованих на вдоско-

II. Науковий напрям

налення діяльності тренувальних центрів щодо забезпечення підготовки спортсменів в олімпійському спорті, а також особливості впливу комерціалізації на організацію та проведення змагань з різних видів спорту.

Фахівець Дрюков О. В. [1, 2] здійснюючи дослідження щодо фехтування визначив концептуальні основи розвитку фехтування у дитячо-юнацьких спортивних школах в Україні. Метою його роботи було розробити концептуальні основи для успішного і динамічного розвитку фехтування у дитячо-юнацьких спортивних школах в Україні. Також фахівцем було визначено що основними причинами нинішнього стану розвитку фехтування у спортивних школах в Україні є:

- низький рівень законодавчої підтримки розвитку фехтування в державі;
- недостатність фінансового і матеріально-технічного забезпечення діючих спортивних шкіл;
- висока залежність від бюджетного фінансування;
- відсутність ефективного науково-методичного забезпечення підготовки спортсменів;
- низька престижність праці тренерів;
- низька заробітна плата тренерів;
- вимушений від'їзд за кордон талановитих тренерів і перспективних спортсменів;
- недостатня маркетингова активність.

Науковець Дрюков О. В. обумовлював необхідність розробки Концепції розвитку фехтування у спортивних школах в Україні сучасним станом спорту вищих досягнень. Такий стан висуває нові, більш високі вимоги до підвищення організаційного, методичного, матеріально-технічного забезпечення розвитку конкретного виду спорту. Необхідність розробки Концепції обумовлена зростанням популярності фехтування у світі [2].

Отже, автором було розроблено Концепцію розвитку фехтування у спортивних школах в Україні, яка базується на досягненнях та традиціях розвитку фехтування в Україні та світі. Її розробка ґрунтується на системному аналізі чинників внутрішнього та зовнішнього середовища, що впливають на розвиток фехтування в діяльності дитячо-юнацької спортивної школи та на вибір стратегії його розвитку у нових соціально-економічних умовах. Але Дрюков О. В. обравши дослідження фехтування в олімпійському русі не приділяв уваги необхідності змін в організації та проведенні змагань з фехтування в умовах комерціалізації сучасного спорту.

Ще один дослідник сучасного фехтування Н. Козлова здійснила дослідження метою якого було науково обґрунтувати і розробити організаційно-методичні підходи, спрямовані на вдосконалення діяльності тренувальних центрів щодо забезпечення підготовки спортсменів в олімпійському спорті (на матеріалі фехтування) [6, 7].

Завдяки дослідженням автора вперше були впорядковані і зведені в цілісну систему організаційно-методичні підходи до розвитку тренувальних центрів в олімпійському спорті і в фехтуванні. Було визначено що в основі передового історичного досвіду зі створення спортивних тренувальних центрів лежить намагання забезпечити сприятливі умови для вирішення задач спортивної підготовки, на сучасному етапі – активізація соціальної підтримки спортсменів обумовила зростання кількості та якості послуг, що надаються [6].

Також було вперше розроблено системну модель тренувального центру з підготовки спортсменів, що характеризує його розвиток, цілісність, структуру, функціонування і ресурси.

У дослідженнях присутня інформація щодо алгоритму формування тренувального центру, що передбачає послідовне і паралельне проходження таких основних етапів, як аналіз законодавчої, нормативно-правової бази та інфраструктури розвитку спорту в країні, вибір або створення основної тренувальної бази, пошук або формування організацій, здатних на-

II. Науковий напрям

дати необхідну кількість якісних послуг; фінансове, юридичне та документальне забезпечення; підбір висококваліфікованих фахівців, сучасного обладнання та інвентарю для всіх підрозділів; пошук і впровадження інновацій.

Були доповнені і розширені знання з організації діяльності спортивного центру даними про кооперацію організацій, здатних надати адміністративно-господарські, тренувальні, сервісні, медичні, наукові, освітні, соціальні, інформаційні послуги в необхідній кількості та належної якості; за національними системами олімпійської підготовки спортсменів – характеристикою тренувальних центрів в різних країнах; з історії формування системи олімпійської підготовки – періодами розвитку тренувальних центрів; за системою підготовки українських спортсменів – аналізу передумов, сучасного стану та подальшого розвитку спортивних тренувальних центрів.

Отже, було визначено що вирішенню проблеми відповідності централізованої підготовки сучасним вимогам олімпійського спорту сприятиме створення системного уявлення про діяльність тренувальних центрів, ґрунтованого на узагальненні наявних теоретичних і емпіричних знань щодо забезпечення підготовки найсильніших національних команд, і впровадження розробленої системної моделі у практичну діяльність з урахуванням національних особливостей розвитку спортивної сфери та виду спорту в країні.

У працях Н. Козлової був проведений аналіз організаційних аспектів діяльності спортивних центрів, структура і зміст послуг, що надаються в умовах централізованої підготовки восьми найсильніших національних команд з фехтування за результатами останніх трьох Ігор Олімпіад [7].

Так на підставі аналізу даних автором було здійснено представлення спортивного тренувального центру як системи ґрунтувалося на тому, що його діяльність, як підсистеми, в системі олімпійської підготовки спрямована на інтеграцію, розробку і реалізацію специфічної мети, а саме: забезпечення спортивної та соціальної діяльності учасників централізованої підготовки. Для цього тренувальний центр вирішує такі основні завдання:

- якісне забезпечення тренувального процесу відповідно до встановлених світових стандартів;
- надання комфортних умов перебування в спортивному центрі;
- підвищення загальноосвітнього і професійного рівня членів олімпійського тренувального центру;
- проведення комплексу медико-біологічних заходів, спрямованих на збереження стану здоров'я та підвищення функціональних можливостей спортсменів;
- розробка і впровадження нових знань і технологій;
- забезпечення необхідною інформацією осіб, задіяних у підготовці спортсменів та функціонуванні тренувального центру;
- адміністративно-господарське забезпечення функціонування системи підготовки спортсменів;
- створення умов, що забезпечують соціальну діяльність спортсменів.

Для об'єктивної оцінки рівня забезпечення підготовки національної команди з фехтування на олімпійських базах автором було проведено анкетування фахівців шляхом соціологічного опитування. За результатами дослідження виявлено, що загальна оцінка баз достатньо низька. Це свідчить про невідповідність послуг та умов у тренувальних центрах для олімпійської підготовки в Україні запиту практиків. На нашу думку, схожий підхід можна використати для оцінювання рівня ефективності організації та проведення змагань з фехтування в Україні у процесі нашого дослідження.

Еволюція спортивної діяльності вказує на удосконалення різних її компонентів. Важливими серед них є процеси комерціалізації, професіоналізації, глобалізації тощо [3, 8, 11].

II. Науковий напрям

Особливості цих процесів потрібно враховувати при розвитку окремих видів спорту на національному рівні і важливим для їх якісного розвитку є врахування тенденцій, які наявні для діяльності міжнародних суб'єктів спортивної діяльності.

На даний момент у більшості олімпійських видів спорту відбувається активна комерціалізація (легка атлетика, велоспорт, біатлон). Вона вносить свої корективи до процесу організації змагань, де потрібно враховувати інтереси не лише спортсменів, але й організаторів та глядачів [4].

Основою комерціалізації є отримання прибутку від проведення змагань, який забезпечується видовищністю змагальної діяльності, відповідністю суспільним потребам, готовністю юридичних та фізичних осіб співпрацювати зі спортивними організаціями. При цьому, на думку фахівців, важливим є економічна ефективність системи змагань [9].

У науково-методичній літературі якісно представлені дослідження з питань обґрунтування шляхів підвищення рівня організації та проведення легкоатлетичних змагань в умовах комерціалізації та визначення умов, що забезпечують ефективну організацію та проведення змагань у сучасній легкій атлетичі [4], організації та проведення змагань з волейболу, охарактеризовано міжнародну та національну систему змагань з гандболу та здійснено їх порівняння [10], обґрунтовано використання маркетингу у професійному футболі, в тому числі при організації змагань різного рівня, визначено шляхи розвитку професійного спорту в Україні.

На відміну від зазначених досліджень, в різних видах спорту увагу науковців у фехтуванні сконцентровано на таких запитаннях як техніко-тактична підготовка фехтувальників, взаємозв'язок різних сторін підготовленості фехтувальників, а саме фізичної, техніко-тактичної та теоретичної, особливості розвитку фехтувальних центрів світу та структури підготовки фехтувальників в умовах ДЮСШ [1, 2].

Висновки. Відсутність наукових даних, пов'язаних із комерціалізацією фехтування за рахунок удосконалення організації та проведення змагань з фехтування в Україні, зокрема оцінки ефективності їх проведення, пошуку резервів для залучення різних груп (спортсмени, глядачі тощо) формує актуальне науково-практичне завдання дослідження.

Проблемне поле удосконалення пов'язане з протиріччями, які викликають потребу у підсиленні комерційної складової змагань у спорті, в тому числі у фехтуванні, включенні фахівців менеджменту, маркетингу та роботи зі ЗМІ до процесу організації змагань.

Перспективи дослідження полягають у вивченні проблемного поля та розробці у подальшому практичних рекомендації для організації та проведення змагань з фехтування в Україні в умовах комерціалізації.

Список використаних літературних джерел

1. Дрюков О. Стан розвитку фехтування у спортивних школах України в сучасних умовах / О. Дрюков // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2014. – № 3 (17). – С. 3–10.
2. Дрюков О. В. Концептуальні основи розвитку фехтування у дитячо-юнацьких спортивних школах в Україні // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2015. – № 12. – С. 35–40.
3. Зенкова А. М Комерціалізація системи змагань із легкої атлетики / А. М. Зенкова // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 4. – С. 17–20.
4. Зенкова А. М. Організаційні основи проведення легкоатлетичних змагань в умовах комерціалізації : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : спец. 24.00.01 – Олімпійський та професійний спорт / А. М. Зенкова ; НУФВСУ. – К., 2013. – 23 с.
5. Зенкова А. М. Періодизація розвитку системи змагань з легкої атлетики з урахуванням впливу процесів комерціалізації / А. М. Зенкова // Вісник Запорізького національного університету : зб. наук. статей. Фізичне виховання та спорт. – Запоріжжя, 2010. – С. 97–100.
6. Козлова О. К. Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів високої кваліфікації в умовах професіоналізації (на прикладі легкої атлетики) : автореф. дис. ... д-ра наук з фіз. виховання та

II. Науковий напрям

спорту : спец. 24.00.01 – Олімпійський та професійний спорт / О. К. Козлова ; НУФВСУ. – К., 2013. – 43 с.

7. Козлова І. О. Тренувальні центри в системі олімпійської підготовки спортсменів (на матеріалі фехтування) : автореф. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : спец. 24.00.01 – Олімпійський і професійний спорт / І. О. Козлова. – К. : НУФВСУ, 2014. – 20 с.

8. Мічуда Ю. П. Ринкові відносини та підприємництво у сфері фізичної культури і спорту : навч. посіб. для студ. вузів фіз. виховання і спорту / Ю. П. Мічуда. – К. : Олімпійська література, 1995. – 152 с.

9. Павлюк І. Система організації та управління гандболом в провідних країнах світу та в Україні: Проблеми комерціалізації та професіоналізації // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фіз. культури та спорту. – Львів : Українські технології, 2007. – Вип. 11. – С. 282–283.

10. Павлюк І. С. Організаційні основи розвитку ігрових видів спорту в Україні (на прикладі гандболу) : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : спец. 24.00.01 – Олімпійський та професійний спорт / І. С. Павлюк ; НУФВСУ. – К., 2008. – 19 с.

11. Платонов В. Н. Спорт высших достижений и подготовка национальных команд к Олимпийским играм / В. Н. Платонов. – М. : Советский спорт, 2010. – 310 с.